

Västerbottens regionala skogsprogram

Sysselsättning inom skogsnäringarna i Västerbotten

Emilia Barsk

2020

Länsstyrelsen
Västerbotten

SKOGSSTYRELSEN

region
västerbotten

Länsstyrelsen i Västerbottens län, Skogsstyrelsen och Region Västerbotten är huvudmän för det regionala skogsprogrammet i Västerbottens län

Sammanfattning

Syftet med den här rapporten är att försöka klarlägga hur många personer som är sysselsatta (dvs. anställda på hel- eller deltid) i Västerbotten av skogsbruket, skogsteknikbranschen, träindustrin och processindustrin. Rapporten bygger på definitioner och avgränsningar som gjorts i de temarapporter som skrivits inom ramen för Västerbottens regionala skogsprogram.

Baserat på dessa definitioner och avgränsningar är rapportens slutsats att ungefär 4 900 personer är sysselsatta i Västerbotten, varav 1 140 inom skogsbruket, 1 200 inom skogsteknik och 2 550 inom träindustrin. Sysselsatta inom processindustrin har inte kunnat beräknas eftersom det har varit alltför svårt att avgränsa processindustrin när det gäller geografi och vilka verksamheter som ingår.

De tre branscher som inkluderats i rapporten har olika förutsättningar för sina verksamheter och är därmed olika svåra att kartlägga. Skogsbruket utgör den största utmaningen, framför allt på grund av dess varierande behov av arbetskraft under året. Dessutom skiljer inte de större skogsbruksföretagen mellan anställda i olika län i sina redovisningar, vilket kan leda till en överskattning av antalet anställda i Västerbotten. På grund av att vissa företag inte har redovisat några anställda finns även en risk för en viss underskattning. Möjligtvis tar dessa två osäkerheter ut varandra.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Inledning	1
Skogsbruket	1
<i>Metod och material.....</i>	<i>2</i>
Skogsteknik.....	5
<i>Metod och material.....</i>	<i>5</i>
Träindustri	6
<i>Metod och material.....</i>	<i>6</i>
Diskussion – Att tyda siffrorna.....	7
Källförteckning	9

Inledning

Regeringens vision för Sveriges nationella skogsprogram lyder: *Skogen, det gröna guldets, ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi.* Västerbottens regionala skogsprogram arbetar, i likhet med sina motsvarigheter i övriga län, för att uppnå denna vision med hänsyn till länets egna utvecklingsbehov och möjligheter. I relation till detta är sysselsättningen en viktig aspekt att ta hänsyn till, vilket även speglas i den regionala strategins mål om ökad produktivitet och högre förädlingsvärde ”för fler och starkare företag, ökad sysselsättning och landsbygdsutveckling.”¹ För att på ett produktivt sätt kunna arbeta mot dessa mål, är det viktigt med en förståelse för hur företagen och sysselsättningen ser ut i dagsläget.

Med sysselsättning avses i denna rapport antalet arbetstillfällen, oberoende av sysselsättningsgrad. Relaterade aspekter som också diskuteras är vilka arbetsgivarna är och var de finns. Utgångspunkten för vilka branscher som ingår i skogsnäringen och vilka verksamheter som ingår i de olika branscherna är de temarapporter som tagits fram inom ramen för Västerbottens regionala skogsprogram.² I enlighet med dessa, är de branscher som avses med skogsnäringar skogsbruket, skogstekniken, träindustrin samt processindustrin. Då temarapporten om processindustrin i skrivande stund inte är färdig, och eftersom det finns problem med att avgränsa branschen när det gäller geografi och vilka verksamheter som ingår, har branschen inte inkluderats i denna rapport.

Varje bransch kommer att behandlas i var sin del av rapporten. Avsnitten börjar med en kort sammanfattning av metod och resultat, och följs av en längre del där även termer och definitioner diskuteras mer utförligt. Rapporten avslutas med en diskussion om siffrornas betydelse och användbarhet.

Skogsbruket

I enlighet med temarapporten om skogsbruk, avser skogsbruk areellt knuten verksamhet såsom:

- Planering av skogliga åtgärder, markberedning, röjning, gallring, gödning, slutavverkning och naturvård.
- Anläggning och underhåll av skogsbilvägar
- Transporter av virke till kund och virkesmätning.³

Denna rapport intresserar sig både för skogsägarnas självverksamhet och arbete utfört i företags och entreprenörers regi. För att ta reda på hur många personer som är anställda hos

¹ Skogsprogram Västerbotten, 2020, Strategi för Västerbottens regionala skogsprogram, s.10

² Alla temarapporter kan läsas i sin helhet på <https://www.skogsprogramvasterbotten.se/skogskunskap/skogsprogram-vasterbotten/>

³ Skogsprogram Västerbotten (2020) Temaområde Skogsbruk, 3.ver, s. 5

skogsbruksföretag har sökningar gjorts med hjälp av SNI-nummer.⁴ Definitionerna av SNI-indelningen avser inte explicit anläggning och underhåll av skogsbilvägar och inte heller transporter av virke till kund, vilket innebär att en del av dessa företag kan vara exkluderade ur beräkningarna.

Skogsbruk är säsongbundet vilket innebär att branschen inte har ett lika stort behov av arbetskraft hela året. Som en konsekvens av det är det många personer vars arbete inom skogsbruket inte motsvarar en heltidsanställning. Målet med denna rapport är att skapa en bild av hur många människor som arbetar inom skogsnäringarna och därmed kommer ”sysselsättning” att syfta till antalet anställda, både hel- och deltidsanställningar.

Genom en sammanställning av företagsinformation och antalet säsongarbetare under året är det uppskattade antalet arbetstillfällen inom skogsbruket i Västerbotten ca 1 200.

Metod och material

Skogsbruk utförs både av enskilda skogsägare på egen mark och av företag. Det arbete de privata, enskilda skogsägarna utför själva kallas ”självverksamhet”. Den mesta avverkningen utförs idag av entreprenörer och företag, oftast av den som köper virket, men skogsägarna utför fortfarande vissa åtgärder själva.⁵ Enligt Skogsstyrelsens statistikdatabas finns det sammanlagt 22 870 skogsägare i Västerbotten.⁶ Hur många av dessa som utför någon självverksamhet vet vi inte, men de åtgärder som främst utförs av enskilda skogsägare är röjning (71% av den totala mängden i länet) och hjälpplantering (75% av den totala mängden i länet). Det som enskilda skogsägare dock lägger mest tid på är röjning, gallring och övrig avverkning, vilket bland annat inkluderar husbehovsvirke.⁷

Det mesta skogliga arbetet utförs dock av företag mot avtal. För att ta reda på vilka skogsbruksföretag som är verksamma i Västerbotten gjordes en sökning i företagsregister baserat på SNI-nummer. Tjänsten UC Selekt har använts för att ta fram en lista på de företag i Västerbotten tillhörande näringsgrenen Skogsbruk (SNI 02 med underkategorier). De SNI-nummer som inkluderas i rapporten är:⁸

⁴ SNI (Standard för svensk näringsgrensindelning) används för att klassificera företag efter verksamhet, vilket används till statistiska och administrativa ändamål. Skatteverket ansvarar för inhämtandet av SNI-koder.

⁵ Skogskunskap, 2019. Själverksamhet, skogskunskap.se (Hämtad 14-10-2020) <https://www.skogskunskap.se/aga-skog/skogsagare-i-sverige/sjalvverksamhet/>

⁶ Skogsstyrelsen, Statistikdatabas. 02. Antal skogsägare (fysiska personer) efter bostadsregion och kön. År 2007, 2017, 2018, 2019.. http://pxweb.skogsstyrelsen.se/pxweb/sv/Skogsstyrelsens%20statistikdatabas/Skogsstyrelsens%20statistikdatabas_Structurstatistik/2%20Antal%20skogsagare%20fysiska%20personer.px/table/table-ViewLayout2/?rxid=03eb67a3-87d7-486d-acce-92fc8082735d

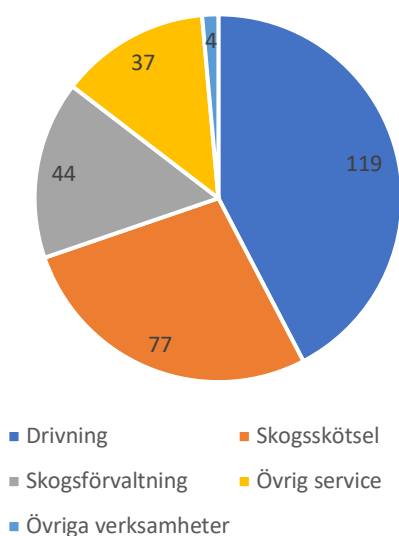
⁷ SLU

⁸ SCB, Hierarkisk visning från avdelningsnivå och nedåt – SNI 2007 <http://www.sni2007.scb.se/snihierarki2007.asp?sniniva=2&snikod=02> (hämtat 15.10.2020)

02.1010	Skogsförvaltning	Skogliga aktiviteter som kan utföras av ägaren i egen regi, såsom produktion av skog på rot och skogsvårdsåtgärder.
02.1020	Skogsskötsel	Skogsvårdstjänster utförda mot lön eller inom ramen för ett kontrakt, såsom markberedning, plantering, röjning och skogsgödsling.
02.1090	Övrig skoglig verksamhet	Drift av fröstationer och plantskolor
02.2	Drivning	Avverkningstjänster utförda mot lön eller inom ramen för ett kontrakt. Innefattar även anläggningar av tillfälliga drivningsvägar och produktion av rundvirke.
02.3	Insamling av annat vilt växande skogsmaterial än trä;	Insamling av vilt växande material såsom svampar, bär och prydnadsgrönt.
02.4010	Virkesmätning	
02.4090	Övrig service till skogsbruk	Såsom skogsinventering, brandskydd, bekämpning av skadedjur och framkörning av timmer.

UC Selekt använder sig av information som hämtats från företagens årsredovisningar. Företag med verksamhet i hela landet redovisar inte sina anställda länsvis, vilket innebär att uppgifterna från dessa företag innefattar anställda från hela landet. För att jämma ut siffrorna till en mer realistisk nivå för Västerbotten, har siffrorna för länets största arbetsgivare som inte har sina huvudkontor i Västerbotten justerats, antingen efter personlig korrespondens eller enligt uppgifter på deras egen webbsida. De företag vars anställningssiffror justerats är Sveaskog och SCA skog. Det finns dock en fortsatt risk för en viss överskattning i siffrorna, då alla företag inte kontrollerats på samma sätt. Några företag på listan, såsom Holmen Skog, hade inte redovisat några anställda alls. Det kan innebära att företagen framför allt använder sig av underentreprenörer eller att de anställda räknas in i någon annan del av koncernen. Det finns därmed även en risk för en underskattning i siffrorna.

Antal företag per bransch, aktiebolag

Av länets 281 aktiebolag bedriver den största andelen, 119 stycken, drivning som huvudnäring⁹. 77 bedriver skogsskötsel, 44 skogsförvaltning och 37 övrig service. Av de övriga verksamheterna bedriver 2 övrig skoglig verksamhet, en insamling och en virkesmätning. Sammanlagt redovisar dessa aktiebolag 795 anställda.¹⁰

När företag redovisar antalet anställda, gör de det i form av heltidssysselsättningar. Detta innebär att om ett företag har två personer anställda på halvtid, skulle företaget redovisa en heltidsanställd. Skogsbruket använder sig till stor del av säsongarbetare, vars arbete per definition inte utgör heltidsanställningar. Det innebär att det mest troligt finns fler arbetstillfällen än de 795 som företagen sammanlagt angivit. Den absoluta majoriteten av säsongarbetet i skogen utförs av gästarbetare. I Västerbotten arbetar årligen ungefär 400 gästarbetare i skogarna, framför allt med plantering och röjning. Även inhemsk arbetskraft används, men i mycket mindre grad. Uppskattningsvis arbetar kring 60 inhemska säsongarbetare med skogsbruk i länet. Alla dessa är anställda av underentreprenörer.¹¹

För att göra en uppskattning av antalet arbetstillfällen inom skogsbruket, följer här en uträkning som utgår ifrån att de 795 anställda som företagen redovisat är antalet heltidssysselsättningar. Årsarbetstiden skiljer sig arbetsplatser emellan, men för en förenklad räkning följer vi Skatteverkets exempel på 1 920 timmar. Vi utgår även från att de ungefär 460 säsongarbetarna är inräknade i denna summa. Det huvudsakliga behovet av arbetskraft infinner sig under en tremånadersperiod på sommarhalvåret.¹² Några säsongarbetare stannar dock kvar längre än så, då röjningsarbete kan utföras så länge det inte ligger snö på marken. Låt oss dock för enkelhetens skull generalisera denna grupp och påstå att de 460 personerna arbetar åtta timmar om dagen i tre månader. Det skulle innebära att dessa sammanlagt kommer upp i 220 800 arbetstimmar, det vill säga 115 årsarbeten. Utgår vi ifrån att 115 av de 795 utgörs av säsongarbetare, återstår 680 heltidsanställda. Läger vi till säsongarbetarna i form av arbetstillfällen, kommer vi fram till en uppskattning om totalt 1 140 arbetstillfällen inom skogsbruket årligen.

Den ovanstående uträkningen är, som sagt, endast en ungefärlig uppskattning. Antalet säsongarbetare varierar år till år, och hur många deltidsanställningar som finns i de resterande 680 är svårt att veta.

Som jämförelse kan man se på Skogsstyrelsens senaste statistik om arbetstiden inom skogsbruket. Enligt Skogsstyrelsens statistik uppgår arbetstiden inom länets skogsbruk till 978 årsverken år 2016.¹³ Av dessa utförs 364 inom småskaligt skogsbruk, 174 inom storskaligt

⁹ Antal företag, ej arbetsställen.

¹⁰ Bilaga 1

¹¹ GS-Facket, avdelning 15 Norr, personlig korrespondens

¹² GS-Facket, avdelning 15 Norr, personlig korrespondens

¹³ Skogsstyrelsen, Statistikdatabas, 01. Antal årsverken (AWU) i skogsbruket efter region och utövare. År (3-årsmedeltal) 1976-2016) http://pxweb.skogsstyrelsen.se/pxweb/sv/Skogsstyrelsens%20statistikdatabas/Skogsstyrelsens%20statistikdatabas_Sysselsattning/JO11_01.px/table/tableViewLayout1/?rxid=8fc962b7-3348-4187-ac80-e7997aa1dcfb

skogbruk och 439 av entreprenörer.¹⁴ I Skogsstyrelsens uträkning motsvarar ett årsverke 1 800 timmar och kan utgöra den sammanlagda arbetstiden för flera personer.¹⁵

Skogsteknik

Som skogstekniska företag räknas de som tillverkar skogsmaskiner eller komponenter till dessa. Temarapporten för skogsteknik skrevs av *Skogstekniska klustret*, en ekonomisk förening för företag inom skogsteknikbranschen. Enligt Skogstekniska klustret är de skogstekniska aktörerna i Västerbotten: Cranab AB, Hultdin System AB, Indexator Rotator Systems AB, Komatsu Forest AB, Olofsfors AB, Oryx Simulations AB, Vimek AB.¹⁶ Utöver dessa företag finns det mindre "startups" vars verksamhet gränsar till skogsteknik. Dessa mindre företag har inte inkluderats i denna rapport, då de sällan har anställda och därmed inte förväntas påverka sysselsättningssiffrorna på ett betydande sätt.

Antalet anställda hos de skogstekniska företagen har kollats upp var för sig med hjälp av tjänsten UC Selekt. Det uppskattade antalet sysselsatta inom skogsteknik i Västerbotten är ungefär 1 200 personer.

Metod och material

Uppgifter om antalet anställda har hämtats ut företagsregister med hjälp av tjänsten UC Selekt. De skogstekniska företagen i länet anger sammanlagt 1 214 anställda. Den största arbetsgivaren är Komatsu Forest med sina 632 anställda, följd av Cranab AB med 159 anställda, Olofsfors 136, Indexator 127, Hultdin System AB 80, Vimek AB 27 anställda, och slutligen Oryx simulations med 23 anställda.¹⁷ Det innebär en skillnad från det antal anställda Skogstekniska klustret angav i sin temarapport, det vill säga 1 030 personer.

De skogstekniska företagen erbjuder produkter såsom skogsmaskiner, kranar, gripar, skopor, rotatorer och simulatorer för utbildningssyfte. Flera av dessa har en marknad utöver den skogliga. Exempelvis används Indexators rotatorer även i övrig materialhantering.¹⁸ Oryx simulations skapar även simulationer för andra tunga maskiner än skogsbruksmaskiner, såsom

¹⁴ Med storskaligt skogsbruk avses företag med mer än 5 000 ha skog och med småskaligt skogsbruk avses brukningsenheter om minst 5 ha skogsmark som inte tillhör det storskaliga skogsbruket.

¹⁵ Skogsstyrelsen, *Sveriges Officiella Statistik- statistiska meddelanden: Sysselsättning i skogsbruket 2017* s. 20 <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/statistik/statistiska-meddelanden/sm-sysselsattning-i-skogsbruk-ke-ke.pdf>

¹⁶ Skogsprogram Västerbotten (2019) Temaområde skogsteknik, s. 4 https://www.skogsprogramvasterbotten.se/media/z2pmhh3c/skogsteknik_version-1.pdf

¹⁷ Uppgifter hämtade 08.10.2020

¹⁸ Indexator rotator systems, *Lösningar för alla behov*, indexator.se <https://www.indexator.se/sv/om-oss/losningar-for-alla-behov/> (hämtat 12.10.2020)

gruvbruk.¹⁹ Komatsu Forest befinner sig även i en utbyggnadsfas, med en ny fabrik på ingång. Denna kommer att stå klar i 2021 och kan påverka sysselsättningssiffrorna ordentligt.²⁰

Träindustri

Träindustrin omfattar alla verksamheter från att trädstammarna mäts in i sågverken tills att virket monteras in i hus och andra produkter, det vill säga hela kedjan från råvara till förädling.²¹

Det uppskattade antalet sysselsatta inom träindustrin är 2 550 personer. Siffran är baserad på antalet anställda de träindustriella företagen angivit i underlaget.²²

Metod och material

Uppgifterna om de träindustriella företagen är tagna av branschorganisationen Träbransch norr, som sammanställt sin lista år 2018.²³ Den högsta företagstätheten är i Skellefteå kommun med 33 träindustriella företag. Näst största är Umeå med 18 stycken. Därefter kommer Norsjö med 8 företag, Lycksele med 7, och Nordmaling och Vännäs med 6. De resterande 23 företagen är utspridda på länets nio resterande kommuner, varav ingen har fler än fyra företag.

Det totala antalet anställda inom länets träbaserade tillverkningsindustri är 2 550. Den största andelen av dessa, 1 305 personer, arbetar på sågverk och hyvlerier. 742 arbetar inom snickeriindustrin, 371 inom trähusindustrin, och 132 inom möbelindustrin. De största arbetsgivarna i länet är Martinsons²⁴ med 467 anställda och SCA:s såg i Rundvik med 120 anställda.

¹⁹ Oryx simulations, *Training*, oryx.se

<https://www.oryx.se/training> (hämtat 12.10.2020)

²⁰ Komatsu, *Komatsu Forest storsatsar i Sverige*, komatsuforest.se, 17.04.2019

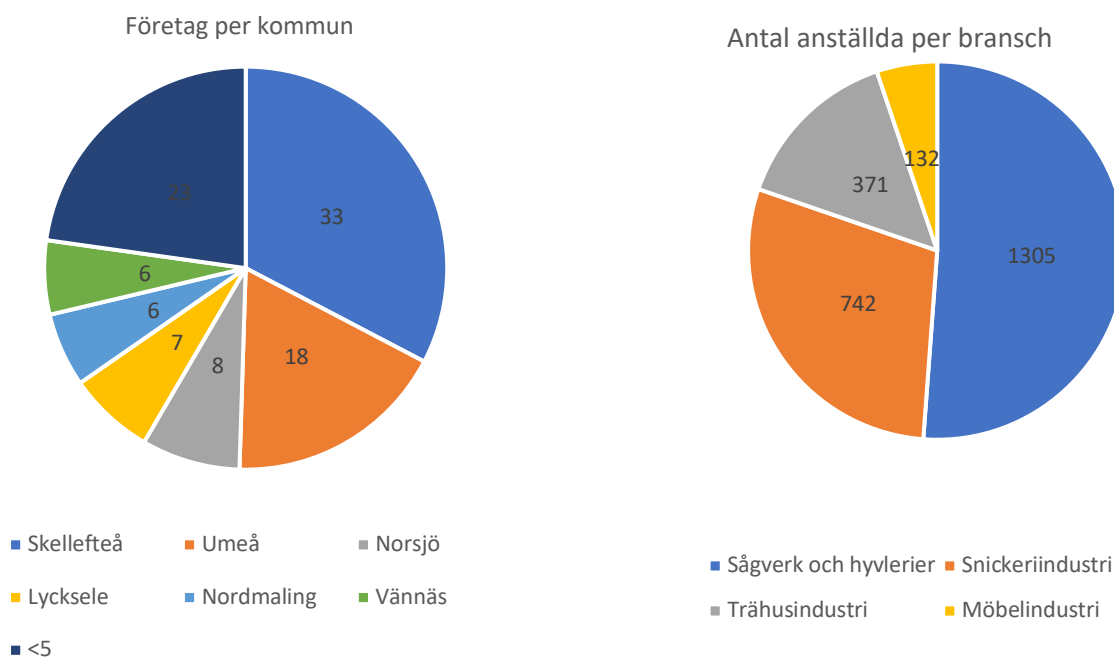
<https://www.komatsuforest.se/media/nyhetsrum/komatsu-forest-storsatsar-i-sverige> (hämtat 14.10.2020)

²¹ Skogsprogram Västerbotten, 2020, *Temaområde träindustri*, s.5

²² Bilaga 2

²³ Bilaga 2

²⁴ Har sedan framtagandet av dessa siffror blivit uppköpt av Holmen

Diskussion – Att tyda siffrorna

Med temarapporterna som utgångspunkt har metoder som bedömts som lämpliga använts för att ta reda på hur många personer som sysselsätts av varje bransch inom skogsnäringen. I varje enskild del har tillvägagångssätt och resultat presenterats och förklarats. I denna del av rapporten diskuteras hur dessa siffror bör förstås och vilka osäkerheter som finns.

De tre branscherna som inkluderats i rapporten har olika förutsättningar för sina verksamheter och är därmed olika svåra att kartlägga. Skogsbruket utgör den största utmaningen, framför allt på grund av dess varierande behov av arbetskraft under året. Skogsbruk är säsongbundet och därför i behov av säsongarbetare för att klara åtgärder såsom plantering och röjning. När företag redovisar antalet anställda, är det inte antalet individer som redovisas utan antalet heltidsanställningar. Då säsongarbete inte uppgår till en heltidssysselsättning, kan ”1 anställd” i ett företags bokslut egentligen innefatta flera individer vars sammanlagda arbetstid uppgår till en heltidssysselsättning.

Skogsbruket består dock inte endast av säsongarbete. Framför allt de större företagen har också behov av anställda året om. Problemet med att uppskatta antalet anställda hos de större företagen är att de ofta har verksamhet även utanför länet. Företagen skiljer inte mellan anställda i olika län i sina redovisningar, vilket i flera fall kan leda till en överskattning av antalet anställda i statistiken. Ett par av de största företagen har fått sina siffror redigerade efter siffror de själva angivit, antingen via personlig korrespondens eller information på deras egen webbsida, men många av anställningssiffrorna är fortfarande osäkra. Det finns även en risk

för en underskattning, då alla företag inte redovisat anställda. Det är svårt att avgöra ifall resultatet därmed visar en över- eller underskattad siffra eller om siffrorna tar ut varandra.

Träindustrin och skogstekniken utgörs av företag som kan hålla sin verksamhet igång oberoende av säsong, vilket betyder att de har ett jämnt behov av arbetskraft hela året. Därmed utgår rapporten ifrån att antalet deltidsanställningar inom dessa branscher är färre än inom skogsbruket, vilket skulle betyda att de anställningssiffror rapporten redovisar speglar antalet personer mer korrekt än skogsbrukets siffror.

Rapporten bygger på definitioner och avgränsningar som gjorts i skogsprogrammets temarapporter. Baserat på ovan diskuterade siffror är ungefär 4 900 personer sysselsatta, dvs anställda på hel- eller deltid, inom skogsnäringarna (exklusive processindustrin) i länet.

Källförteckning

Indexator rotator systems, *Lösningar för alla behov*, indexator.se

<https://www.indexator.se/sv/om-oss/losningar-for-alla-behov/> (hämtat 12.10.2020)

Komatsu, *Komatsu Forest storsatsar i Sverige*, komatsuforest.se, 17.04.2019

<https://www.komatsuforest.se/media/nyhetsrum/komatsu-forest-storsatsar-i-sverige> (hämtat 14.10.2020)

Oryx simulations, *Training*, oryx.se

<https://www.oryx.se/training> (hämtat 12.10.2020)

SCB, Hierarkisk visning från avdelningsnivå och nedåt – SNI 2007 <http://www.sni2007.scb.se/snihierarki2007.asp?sniniva=2&snikod=02> (hämtat 15.10.2020)

Skogskunskap, 2019. *Självverksamhet*, skogskunskap.se

<https://www.skogskunskap.se/aga-skog/skogsagare-i-sverige/sjalvverksamhet/> (Hämtad 14-10-2020)

Skogsprogram Västerbotten, 2020. *Strategi för Västerbottens regionala skogsprogram*

<https://www.skogsprogramvasterbotten.se/media/ohsd42lz/strategi-for-vasterbottens-regionala-skogsprogram.pdf>

Skogsprogram Västerbotten, 2020. *Temaområde Skogsbruk, 3:e versionen*. https://www.skogsprogramvasterbotten.se/media/01cjimay/temaomrade-skogsbruk_version-3-webb.pdf

Skogsprogram Västerbotten, 2019. *Temaområde skogsteknik*

https://www.skogsprogramvasterbotten.se/media/z2pmhh3c/skogsteknik_version-1.pdf

Skogsprogram Västerbotten, 2019, *Temaområde träindustri, 2:a versionen*.

https://www.skogsprogramvasterbotten.se/media/3zmfq2nc/temaomrade-traindustri_2-compressed.pdf

Skogsstyrelsen, Statistikdatabas, 01. *Antal årsverken (AWU) i skogsbruket efter region och utövare. År (3-årsmedeltal) 1976-2016)*

http://pxweb.skogsstyrelsen.se/pxweb/sv/Skogsstyrelsens%20statistikdatabas/Skogsstyrelsens%20statistikdatabas_Sysselsattning/JO11_01.px/table/tableViewLayout1/?rxid=8fc962b7-3348-4187-ac80-e7997aa1dcfb

Skogsstyrelsen, Statistikdatabas. 02. *Antal skogsägare (fysiska personer) efter bostadsregion och kön. År 2007, 2017, 2018, 2019*

http://pxweb.skogsstyrelsen.se/pxweb/sv/Skogsstyrelsens%20statistikdatabas/Skogsstyrelsens%20statistikdatabas_Strukturstatistik/2%20Antal%20skogsagare%20fysiska%20personer.px/table/tableViewLayout2/?rxid=03eb67a3-87d7-486d-acce-92fc8082735d

Skogsstyrelsen, 2018. *Sveriges Officiella Statistik- statistiska meddelanden: Sysselsättning i skogsbruket 2017* s. 20

<https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/statistik/statistiska-meddelanden/sm-sysselsattning-i-skogsbruket-ke.pdf>